ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

САМАРҚАНД ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

Рўйхатга олинди:
№ БД – 60230100– 1.25
202 1 йил “ 27 ” Август

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
Р.И.Халмурадов
202__ йил “___” ______

СОТСИОЛИНГВИСТИКА

фанидан

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	200 000	-Гуманитар ва санъат
таълим соҳаси:	230 000	-Гуманитар фанлар
Таълим шўъбаси, ихтисос.	60230100	-Филология ва тилларни ўқитиш: тожик тили

<table>
<tr><td colspan="2">Фан/Коди модул SOTM3007 (бакалавриат/ магистратура)</td><td colspan="2">Соли хониши 202__-202__</td><td>Семестри 1</td><td colspan="2">ECTS-Кредитҳо
8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Фан/ Намуди фан:
Маҷбурӣ</td><td colspan="3">Забони таълим
Ӯзбекӣ/Тоҷикӣ</td><td colspan="2">Соатҳои дарси ҳафтаина
8</td></tr>
<tr><td rowspan="2">1</td><td colspan="3">Номи фан</td><td>Машғулотҳои аудиторӣ (соат)</td><td>Таълими мустақил (соат)</td><td>Ҷамъи сарборӣ (соат)</td></tr>
<tr><td colspan="3">Сотсиолингвистика</td><td>75</td><td>105</td><td>180</td></tr>
</table>

2

I. Мазмуни фан

Мақсад аз омӯзиши фанни сотсиолингвистика бо назардошти масъалаҳои табиати иҷтимоии забон, алоқамандии забон ва ҷамъият, вазъиятҳои лисонӣ, таснифоти функсионалии забон, омилҳои асосии сотсиолингвистика, навъҳои сотсиолингвистика ва таърихи он, омӯхтани афкори забоншиносии гузашта ва имрӯза барои дарк намудани худшиносӣ инчунин масъалаҳои саводхонӣ дар сотсиолингвистика тартиб дода шудааст.

Вазифаи фанн барои мутахассисони ҷавон доир ба ҳолати сотсиологии забон, сохторҳои забонӣ, вазъияти ҷамъиятии забон, шеваҳои иҷтимоӣ, омезиши забонҳо маълумот додан ва бо навъҳои сотсиолингвистика ва муаммоҳои он ошно намуда, хусусиятҳои сотсиологии забонро омӯзонидан аст.

II. ҚИСМАТИ АСОСИИ НАЗАРӢ (машғулотҳои маърӯзавӣ)

II.I. Ба таркиби фан мавзӯъҳои мазкур дохил мешавад:

Мавзӯи 1. Муқаддима. Асосҳои назарии фан

Предмети асосии сотсиолингвистика, мақсад ва вазифаи фан. Масъалаҳои асосии омӯзиш. Мавқеи сотсиолингвистика дар рафти фанҳои омӯзишӣ ва хоссагиҳои он. Ҷараёнҳои сотсиологӣ дар забоншиносӣ. Тафовути сотсиологияи забон ва сотсиолингвистика. Ба вуҷуд омадани сотсиолингвистика ва шаклгирӣ ва ривоҷёбии он. Алоқаи фанни мазкур бо фанҳои дигар. Онтологияи забон. Билингвизм ва намудҳои он. Диглоссия. Таснифоти функсионалии забон. Вазъияти лисонӣ ва намудҳои он. Сиёсати забон ва ҷамъият. Сиёсати забонии Ӯзбекистон ва даврабандии он. Методҳои сотсиолингвистӣ.

Типологияи ҳолатҳои забонӣ

Фазои коммуникатсионӣ ва соҳаҳои алоқа. Консепсияи майдони иттилоотӣ. Шаклҳои шифоҳӣ ва хатии забон. Забони табиӣ ва сунъӣ. Ҳолати гуфтор ва навиштан. Намудҳои ҳолати даҳонӣ ва нутқ.

Диалект ҳамчун воситаи муошизати ашхоси бо ҷомеаи наздики минтақавӣ, иҷтимоӣ ё касбӣ истифода мешавад. Диалект ҳамчун аломати

қавмӣ. Минтақаи диалектикӣ - ҳудуди паҳншавии хусусиятҳои устувори диалектикӣ барои як қатор забонҳо. Муносибат ба лаҳҷаи худ ба лаҳни ҳамсояи худ ҳамчун нишонаи равшани огоҳӣ аз мансубияти ҳама гуна ҷомеа.

Суханронии адабии шифоҳӣ ҳамчун сухани даҳонӣ расмӣ ва ғайрирасмӣ

Ҷараёнҳои ҷамъиятӣ ва иҷтимоӣ-коммуникативии забонӣ

Вазифаи асосии забон коммуникатсия аст. Яъне алоқа, муошират ва мубодилаи иттилоотро ба роҳ мондан. Ҷараёни ҷамъиятӣ ва функсияи коммуникативии забон имконияти муошırати байни одамонро таъмин мекунад. Бо ин восита андешаронии шахси гӯянда ва дарккунии шахси шунавандаро таъмин мекунад.

Воситаҳои мулоқот дар забони ҷамъиятӣ

Пайвандҳои забонӣ. Воситаҳои мулоқот ва корбурди онҳо дар ҷамъият. Ислоҳ ва бартараф кардани нуқсонҳои мавҷудаи забони муосир. Калимаҳои иқтибосӣ ва ҷои онҳо дар забон. Забони русӣ ва забони англисӣ чун забони коммуникативии имрӯза.

Дигаргуниҳои (вариатив) забонӣ дар ҷамъият

Дар вақтҳои охир омӯзиши тағирёбии забонӣ дар маводи забонҳои гуногун аҳамияти бештар пайдо мекунад. аввалан, худи забон ҳамчун як объекти таҳқиқот дар раванди тағир ва рушди ҳамешагӣ бо пайдоиши вариантҳо сурат мегирад.

Вариатсия ҳамчун раванди истифода се намуди асосиро дар бар мегирад: расмӣ, семантикӣ ва функсионалӣ.

Фаҳмишҳои забонӣ дар сотсиолингвистика

Мавзӯи забоншиносии сотсиологӣ доираи масъалаҳо васеъ мебошад: забон ва миллат, забонҳои миллӣ ҳамчун як категорияи таърихӣ, тафовути иҷтимоии забон, робитаи байни сохторҳои забонӣ ва иҷтимоӣ, типологияи ҳолатҳои забонӣ, ки бо омилҳои иҷтимоӣ муайян карда мешаванд, ҷанбаҳои иҷтимоии бисёрзабонӣ ва ғайра. Дар давраҳои гуногуни ҷамъият ба тағйирот дучор шудани забон. Тағйирот дар сатҳҳои ҷудогонаи забоншиносӣ – савт, сарф ва наҳв бевосита дар ҷараёни рушди таърихӣ ба амал меоянд.

Фаҳмишҳои сотсиологӣ ва психологӣ дар сотсиолингвистика

Ҷамъияти забоншиносӣ (лингвистикаи сотсиологӣ) як бахши забоншиносӣ мебошад, ки робитаи байни забон ва шартҳои иҷтимоии мавҷудияти онро таҳқиқ мекунад. Социолингвистика бо чунин фанҳои забоншиносӣ ба монанди психолингвистика ва этнолингвистика зич алоқаманд аст. Дар ҳамбастагии ҷомеашиносӣ ва назарияи иқтисодӣ, як самти таҳқиқот, ба мисли иқтисоди забон инкишоф ёфтааст.

Билингвизм ва намудҳои он

Билингизм ва маданияти забон. Мушкилоти воридшавӣ ба муҳити хориҷӣ ва дузабонагӣ. Забон воситаи алоқа аст. Намуди забонҳои давлатӣ ва татбиқи онҳо дар заминаи монолингуализм ва билингвизм. Намуди ҳолатҳои забонӣ ва дузабонӣ. Намудҳои билингуализм: билингулизм аз таваллуд, аз кӯдакӣ, билингвизмҳои байниминтақавӣ ва интерференсия, билингвизми иҷтимоӣ ва илмӣ-бадеӣ. Дузабонагӣ ва таҷрибаи корбурди он дар ҷамъият.

Шеваҳои иҷтимоӣ ва хусусиятҳои он

Забони соҳавӣ, жаргонҳо, забони арго, жаргон ё аргои ягон гурӯҳи одамон. Муносибат ва иафриқаи байни онҳо. Ҳолати забон ва аҳамияти он. Диглоссия ва моноглоссия.

Сохтори коммуникативии иҷтимоӣ

Онтологияи забон. Ҳамҷамъиятии лисонӣ(забонӣ). Аломатҳои забонӣ.

Меъёри забон. Мулоқоти нутқӣ, мулоқот, муомила, санад. Нақши иҷтимоӣ. Иҷтимоишавии лисонӣ. Забон ва омӯзиши он дар мулоқоти нутқии ҷамъият.

Вазъи забон ва хусусиятҳои он.

Ҷомеашиносӣ дар солҳои 1920-ум пайдо шуд (Афанасий Селишчев), ки солҳои 1950 ва 1970 таҳия шудааст (Уриэль Вейнрейх, Вилям Лабов). Вазъи забонӣ ва ҷузъҳои он. Дараҷаи омӯзиши давраҳои ҷудогонаи забон вобаста ба таърих. Муқоиса ва хулосаи муайн дар асоси фикри умум.

Сохторҳои забонӣ. Таснифи функсионалии забон

Забони ҳудудӣ, воситачи, маҳаллӣ касбӣ ва маросимҳо. Таснифоти функсионалии Мартине, Стюарт, Ч.Фергюссон, Авророрин ва Ю.Дешериевҳо.

Таснифоти функсионалии забонҳо гурӯҳбандии забонҳои ҷаҳонӣ мебошад, ки аз рӯи доираи фаъолияти онҳо мебошанд. Дигар номҳо барои гурӯҳбандии функсионалии забонҳо “иҷтимоӣ-функсионалӣ” ё танҳо “иҷтимоӣ” мебошанд. Мувофиқи ин, таснифи функсионалии забонҳо ба соҳаи омӯзиши забоншиносии сотсиологӣ (социолингвистика) тааллуқ дорад, ки шароити иҷтимоии мавҷудияти забонро меомӯзад. Таснифоти функсионалии забонҳо бо назардошти шумораи зиёди омилҳои доимӣ ва тағйирёбанда, ки ба муносибатҳои байни забон ва ҷомеа таъсир мерасонанд, тавсиф карда мешавад. Ин омилҳо, аз ҷумла, функсияҳои забонро дар ҷомеа иҷро мекунанд, самтҳои истифодаи онҳо, арзёбии иҷтимоии одамон ва ғайра.

Сотсиолингвистика ва этнолингвистика

Алоқаи сонсиолингвистика ба этнолингвистика. Предмети омӯзиши этнолингвистика. Фаҳмиши аппарати илм. Маданияти моддӣ ва маънавии мардум (лексика ва фразеология, фонди луғавии забон, таркиби луғавии забон, эҷодиёти даҳонакии халқ, маросиму анъана ва эътиқодҳо) чун объекти

этнолингвистика. Забон хусусияти муҳими гурӯҳҳои этникӣ. Муносибати таърихи забон бо таърихи этникӣ.

Масъалаи таъмини сиёсат ва тарҳрезии забон

Сиёсати забон ҳамчун як намуди таъсири бошууронаи давлат ба фаъолияти забон дар ҷомеа. Самтҳои сиёсати забон: интихоб ва муайян кардани мавқеи забони давлатӣ. Меъёрҳои интихоб (аҳолии автохтоникӣ, шумораи баромадкунандагон, нуфузи забон, бетарафии забон). Муайян намудани мавқеи забонҳои дигар нисбат ба забони давлатӣ. Забон ҳамчун рамзи этникӣ, миллӣ ва иҷтимоӣ. Забон ва ҳуқуқи инсон. Қонунҳои забон.

Забон ҳамчун рамзи эҳёи фарҳанг

Фарҳанг махзани забони миллат. Забон ҳамчун рамзи эҳёи фарҳанг. Эҳёи фарҳанг ва эҳёи забон. Рамзгузорӣ ва такмили меъёрҳои забон, рушди алифбо ва рафъи бесаводӣ, имло, имло, мубориза барои тозагӣ ва фарҳанги сухан).

Ислоҳоти хаттӣ, алифбо. Қонуни забон, сабабҳои то ҷое дарк нашудани моҳияти ин Қонун дар Ҷумҳурии Ӯзбекистон дар марҳилаҳои алоҳида, сабабҳои дар адвори муайян ба иҷро нарасидани бандҳои муайяни он, ҳадаф ва вазифаҳои гуногун доштани чунин сиёсат дар ҳар кадоме аз марҳалаҳо, ду ҷанбаи муҳими сиёсати забонӣ, дорои вижагиҳои умумӣ доштани баъзе марҳалаҳо бо ҳамдигар.

Равияҳои асосӣ ва омилҳои муҳими сотсиолингвистика

Сотсиолингвистика ва сотсиологияи забон. Макро ва микросотсиолингвистика. Макро сотсиология бо масъалаҳои глобалии умумии ҷамъият корбарӣ кунад, микро сотсиология инсон ва шавқмандии ӯро дар гурӯҳҳои алоҳида муайян мекунад.

Сотсиолингвистикаи синхронӣ ва диахронӣ

Олимони забоншинос дар хусуси сотсиолингвистикаи диахронӣ. Тамоюлҳои сотсиолингвистии забон. Ҷиҳати сотсиолингвистии муаммоҳои пайдоиши забон.

Сотсиолингвистикаи назарӣ

Аломатҳои сотсиолингвистика. Сотсиолингвистикаи назарӣ ва нишонаҳои он. Ба вучуд омадани сотсиолингвистика ва шаклгирӣ ва ривоҷёбии он. Алоқаи фанни мазкур бо фанҳои дигар.

Сотсиолингвистикаи таҷрибавӣ

Дар асоси таҷрибаҳои методӣ бо методҳои ҷудогона ҳолати синхронӣ ва диахрони забонро муайян намудан. Бо методи таърихӣ-муқоисавӣ ҳолати забонро ба муқоиса гирифтан. Бо сӯҳбат, анкета, интервю, тест ва математикаи статистикӣ таҷриба намудани вазъи забон.

Сотсиолингвистикаи амалӣ

Вобаста ба ҳолати ҷамъият ва ривоҷёбии забон муносибат карда, рушди сотсиолингвистии забонро ба роҳ мондан. Дар амал тадбиқ намудани вазъи забон дар ҷамъият. Дар заминаи забони миллӣ сурат гирифтани забономӯзии тоҷикон, роҳҳои тавсиаи доираи корбурди забони тоҷикӣ дар ҳама соҳаҳои ҳаёти иҷтимоӣ, ба ҳадди эътидол овардани меъёри забони адабӣ, омӯзиши вижагиҳои забони васоити ахбори умум ва монанди инҳо рафтааст.

Вазъияти лисонӣ ва сиёсати забон

Вазъияти забонӣ. Вазъиятҳои лисонии экзоглосс ва эндоглосс. Сиёсати забон ва ба нақша даровардани забон. Баррасии вазъи забон ва сиёсати давлатӣ дар бораи забон дар Ӯзбекистон ва хориҷи кишвар. Дар ин гуна пажӯҳишҳои муаллиф сухан аз хусуси марҳалаҳои пасисаркардаи Ӯзбекистон дар самти сиёсати давлатӣ дар бораи забон, вижагиҳои ҳар кадоме аз чунин марҳилаҳо, ҷараёни дар амал татбиқ шудани Қонуни забон, сабабҳои то ҷое дарк нашудани моҳияти ин Қонун дар Ҷумҳурии Ӯзбекистон дар марҳилаҳои алоҳида, сабабҳои дар адвори муайян ба иҷро нарасидани бандҳои муайяни он, ҳадаф ва вазифаҳои гуногун доштани чунин сиёсат дар ҳар кадоме аз марҳалаҳо, ду ҷанбаи муҳими сиёсати забонӣ, дорои вижагиҳои умумӣ доштани баъзе марҳалаҳо бо ҳамдигар.

Муаммои саводхонӣ дар сотсиолингвистика

Фаҳмиши савод. Дараҷаҳои саводхонии функсионалӣ мувофиқи ақидаи А.Жўраев ва Хирш. Дар асоси таҷрибаи пешниҳоднамуда муаммои саводхонии сотсиологиро ба роҳ мондан.

Методҳои тадқиқотии сотсиолингвистика

Методҳои сотсиолингвистика. Омодасозии маводи тадқиқотӣ. Азнавдида баромадани маводҳо ва баҳодиҳӣ ба ҳолати корбурди онҳо. Методҳои сотсиолингвистӣ як синтези усулҳо ва усулҳои дар забоншиносӣ ва ҷомеашиносӣ истифодашаванда мебошад, аз қабили муайян ва таҳлили санадҳои гуфтории иҷтимоидошта, моделсозии фаъолияти нутқи иҷтимоии муайяншуда бо истифода аз қоидаҳои сотсиологӣ, пурсиш, мусоҳиба, таҷрибаҳои сотсиологӣ ва коркарди натиҷаҳои онҳо бо истифодаи дастгоҳ омори математикӣ ва ғайра. Бо воситаи методи статистикаи математикӣ ва муқоисавӣ таърихӣ муайян намудани вазъи забон. Дастурҳои тадқиқотҳои сотсиолингвистика.

III. Тавсия ва нишондодҳо оиди машғулоти амалӣ

Мавзӯъҳои машғулоти амалӣ аз рӯи фанни мазкур дар қарори зайл аст:

1. Қонуни забон ва баъзе масъалаҳои забоншиносии иҷтимоӣ
2. Соҳаҳои муҳими сотсиолингвистика
3. Сохтори иҷтимоии коммуникативӣ

4. Сохторҳои забонӣ
5. Таснифи функсионалии забон
6. Сотсиолингвистика ва сотсио логияи забон
7. Макро ва микросотсиолингвистика
8. Сотсиолингвистикаи синхронӣ ва диахронӣ
9. Сотсиолингвистикаи назарӣ ва таҷрибавӣ
10. Сотсиолингвистикаи амалӣ
11. Меъёри забон
12. Сухане чанд пиромуни дастури забони тоҷикӣ
13. Сиёсати забон дар замони имрӯз
14. Корбурди забон дар ҷамъият
15. Мавқеи забони адабӣ ва забони гуфтугӯӣ дар ҷамъият
16. Дигаргуниҳои иҷтимоӣ ва забонӣ дар ҷамъият
17. Меъёри забон дар нутқи хаттӣ ва шифоҳӣ
18. Салоҳияти коммунативии соҳибони забон
19. Диглоссия ва билингвизм
20. Интерференсия дар забон
21. Сотсиолингвистикаи синхронӣ ва диахронӣ
22. Алоқаи забонҳо ва омехташавии онҳо

Машғулотҳои амалӣ дар аудиторияи бо воситаҳои мултимедӣ ҷиҳозноккунонидашуда ба як гурӯҳи академикӣ аз тарафи як муаллим бояд гузаронида шавад. Машғулотҳоро бо ёрдами усули фаъол ва интерфактив ба роҳ мондан, инчунин аз технологияҳои педагогӣ ва ахборотӣ самаранок истифода намудан ба мақсад мувофиқ аст.

IV. Таълими мустақилона ва корҳои мустақилона

Аз рӯи фанни мазкур мавзӯъҳои зерин пешниҳод карда мешавад:

1. Мавқеи сотсиолингвистика дар рафти фанҳои омӯзишӣ
2. Этнолингвистика ҳамчун фанни наздисарҳадӣ байни забоншиносӣ, мардумшиносӣ ва ҷомеашиносӣ.
3. Билингвизм ва намудҳои он.
4. Диглоссия. Таснифоти функсионалии забон
5. Манбаъҳои этногенез - маълумот аз фолклористика, психология, мусиология, палеогеология, палеоботаника, арзёбии манбаъҳои забонӣ барои сатҳҳои гуногуни забон.
6. Проблемаҳои этногенез ва масъалаҳои актуалии муносибатҳои байни миллатҳо.
7. Манбаъҳои этногенез - маълумот аз этнография, антропология, археология, забоншиносӣ арзёбии манбаъҳои забонӣ барои сатҳҳои гуногуни забон.
8. Антропогенез, демогенез ва этногенез. Демогенез марҳилаи ибтидоии этногенез аст.
9. Ономастика ҳамчун яке аз манбаъҳои этногенез.

3	10. Этногенез ва хронология. Масъалаи муайян кардани сатҳи поёнии этногенез ва раванди этникӣ. 11. Сиёсати забон ҳамчун як намуди таъсири бошууронаи давлат ба фаъолияти забон дар ҷомеа. 12. Муайян намудани мавқеи забонҳои дигар нисбат ба забони давлатӣ. Забон ҳамчун рамзи этникӣ, миллӣ ва иҷтимоӣ. 13. Забон ҳамчун рамзи эҳёи фарҳанг. Эҳёи фарҳанг ва эҳёи забон. 14. Рамзгузорӣ ва такмили меъёрҳои забон, рушди алифбо ва рафъи бесаводӣ, имло, мубориза барои тозагӣ ва фарҳанги сухан). 15. Ислоҳот дар хат ва алифбо. 16. Масъалаи «забон-нажод-фарҳанг» дар антропологияи амрикоӣ (Ф. Боас, Э. Сапир, Б. Уарф, Г. Ҳойер). 17. Модели консептуалии ҷаҳонӣ ва модели забон. 18. Назарияи майдони семантикӣ ва таснифи луғати луғат ҳамчун усули сохтани тасвири забонии ҷаҳонӣ. 19. Роҳҳо ва усулҳои моделсозии тасвири олам. Модели мантиқӣ-консептуалии объект. 20. Намудҳо ва шаклҳои пешниҳоди моделҳо (шифоҳӣ, шабакавӣ, ҷадвал-матритса). 21. Модел ва сохтани барномаи тадқиқоти саҳроӣ, гурӯҳи этникӣ, ҷомеа. Принсипҳо, усулҳо ва манбаъҳои барқарорсозии таърихии модели донишҳои халқӣ. 22. Намудҳои билингуализм: билингулизм аз таваллуд, аз кӯдакӣ, билингвизмҳои байниминтақавӣ ва интерференсия, билингвизми иҷтимоӣ ва илмӣ-бадеӣ. 23. Билингизм ва маданияти забондонӣ. Мушкилоти воридшавӣ ба муҳити хориҷӣ. 24. Намудҳои давлатҳои забонӣ ва татбиқи онҳо дар заминаи монолингуализм ва билингулизм. 25. Забони ягонаи адабӣ ва мушкилоти муттаҳидсозии иҷтимоӣ. 26. Сатҳи донистани забони адабӣ ҳамчун нишонаи этникӣ ва иҷтимоӣ. 27. Этнолингвистика дар робита бо забоншиносии антропологӣ. 28. Сотсиолингвистикаи диахронӣ ва ҳамоҳанг. Манбаъҳои сотсиолингвистика. 29. Сотсиум ва забон. Забон ва гурӯҳҳои этникӣ. 30. Забон ва шахс. 31. Забон ва давлат. Забон ва таълим. 32. Забон ва маданият. Забон ва ахлоқ. 33. Ҷиҳатҳои сотсиологии мулоқот. 34. Ҷиҳатҳои сотсиолингвистии муроҷиат. Аз рӯи мавзӯъҳои мустақилона ба донишҷӯён навиштани реферат ва гузаронидани тақдимот тавсия карда мешавад.
3	**V. Натиҷаҳои омӯзонидани фан (компетенцияҳои ташаккулёбанда)** Донишҷӯ дар натиҷаи азхудкунии фан:

	• Дар заминаи баррасии сотсиолингвистика ва таъсиррасонӣ ба ҳиссиёти донишҷӯён ба ташаккули шахсияти баркамоли накӯахлоқи фасеҳбаёну соҳибсалиқа кӯмак расонидан; вазъи иҷтимоии забонро дуруст дарк кардан, дар бораи алоқамандии забону ҷамъият, мақсад, моҳият ва муаммоҳои он, инкишофи тадриҷии мавқеи забон дар ҷамъият *ба тасаввуроти муайян соҳиб бошанд;* • оиди қонуниятҳои дохилӣ ва инкишоф, омилҳои ташаккули он, дараҷаи тадқиқи сотсиолингвистика ва инкишофи сифатию миқдории он *маълумоти назарӣ дошта бошанд*; • донишҳои назарии оиди фанни мазкур ҳосилкардаро *дар амал тадбиқ карда тавонанд;* • дар бораи равобиту пайвандҳои забони тоҷикӣ бо забонҳои халқҳои дигар дар ҷараёни таълими фан истифода намудан; бо тадқиқотҳои илмии фанни мавриди назар комилан ошноӣ доштан ва дар фаъолияти касбӣ аз онҳо самаранок истифода намуда, *малака ҳосил намоянд*; • дар таҳлили матн аз ҷиҳати таърихи забон маълумоти кофӣ ҳосил намудан ва онро дар амалиёти ҳаррӯза ба *таҷрибаи кофӣ соҳиб шудан.*
4	**I.** Методҳо ва технологияҳои таълим: • маърузаҳо • кейс-стадиҳои интерфаъол; • мушоҳида, мусоҳиба, пурсиш, таҷрибаҳои сотсиологӣ ва коркарди натиҷаҳои онҳо бо истифодаи дастгоҳи омори математикӣ • семинар (мантиқан фикр кардан, саволу ҷавоби тезкор); • бо гурӯҳҳо кор кардан; • тақдимот намудан; • лоиҳаҳои индивидуалӣ; • лоиҳаҳо барои ҳимоя кардан ва бо ҷамоа кор кардан.
5	**II. Талабҳо ба кредит гирифтан:** Пурра аз худ намудани мафҳумҳои назарӣ ва амалии фан, дуруст нишон додани натиҷаҳои таҳлил, иҷро намудани супориш ва вазифаҳои дар шакли ҷорӣ, марравӣ додашуда ва мушоҳидаҳои мустақилона доир ба ҷараёни омӯзиш, аз рӯи назорати ниҳоӣ супоридани кори хаттӣ.
6	**Адабиётҳои асосӣ:** 1. Абдували Бердиалиев. Ӯзбек синхрон социолингвистикаси. – Тошкент: – 2019. -129 б. 2. Беликов В., Крысин Л. Социолингвистика. - М., 2001. 3. Ғиёсов Н.И. Сӣ мақола. – Хуҷанд: Нури маърифат, 2014. – 300 с. 4. Усмонова Ш., Бекмуҳамедова Н., Искандарова Г. Социолингвистика. – Тошкент: 2014. 5. Дадабоев Ҳ., Усмонова Ш. Хорижий сотсиолингвистика. – Тошкент: 2014. 6. Речевое общение в условиях языковой неоднородности. -М., 2000. 7. Сон С. Этапы и процедура социолингвистического анализа -Алматы,

	2003. **Адабиёти иловагӣ:** 8. Берунӣ А. Осор-ул-боқия. –Душанбе, 1990 9. Принципы и методы социолингвистических исследование. - М., 1989. 10.Словарь социолингвистических терминов. Москва, 2006. -312 с. 11.Самадов А. Пайвандҳои дӯстӣ ва адабӣ. –Тошканд, Муҳаррир, 2012 12.Тихонова Е.В. Социолингвистический подход к проблеме термина. Омский государственный технический университет.-2006. 13.Фолклори тоҷик. Хрестоматия. Душанбе, 1989. 14.Хомутова Т.Э. Теория языковой вариативности: социоли: социолингвистический аспект. –Вестник ЮУрГУ. №11. 2005. 15.Щербаков А.В. Проблема современной социолингвистики. - Красноярск: РИО КрасГУ, 2005. -28. 16.Швейцер А., Никольский Л. Введение в социолингвистику. - М., 1978. 17.Швейцер А. Современная социолингвистика: теория, проблемы, методы. - М., 1976. **Адабиёти электронӣ:** 18.http://en.wikipedia.org/wiki/Sotsiolingvistika. 19.http://www.utpa.edu/faculty/mglazer/Theory/structuralism.htm. 20.http://www.eng.fju.edu.tw/Literary_Criticism/structuralism. 21.tapemark. narod.ru 22.http://www.hse.ru 23.https://illing-ran.ru
7	Дастури фан ____________ соли 2021 таҳти баённомаи рақами ___ дар шӯъбаи таълимӣ-услубии Донишгоҳи давлатии Самарқанд маъқул шудааст.
8	**Масъулон ба фан/модул:** С.Ҷ.Маҷитова – доктори фалсафа (PhD), дотсенти кафедраи филологияи тоҷик ва забонҳои шарқи хориҷии ДДС
9	**Муқарризон:** Раҳимқулов Ғ. - доктори фалсафа (PhD), дотсенти кафедраи филологияи тоҷик ва забонҳои шарқи хориҷии ДДС Д.Бабаева - номзади фанҳои филологӣ, дотсенти ДТС

Кафедра мудири проф.Ж.Ҳамроев

Кенгаш раиси проф.А.Пардаев

Тасдиқлайман
СамДУ ўқув ишлари бўйича
проректор: _____________А.С.Солеев

“24” ___Август___ 2021 йил